

Людмила Кондратова

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Робочий зошит

5 клас

Частина 2

ТЕРНОПІЛЬ

НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 78(075.2)

К 64

Кондратова Л. Г.

К 64 Музичне мистецтво : робочий зошит для 5 кл. закладів загальн. середн. освіти : у 2-х ч. Ч. 2 / Л. Г. Кондратова. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2022. — 48 с.

ISBN 978-966-10-6757-7

Зошит розроблено відповідно до модельної навчальної програми «Мистецтво. 5–6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт. Кондратова Л.Г.).

Його мета — допомогти учням засвоїти програмовий матеріал, навчити сприймати, розуміти, імпровізувати і любити музику як мистецтво, а також стимулювати творчу діяльність дітей на уроках.

Для учнів 5-го класу, вчителів, батьків.

УДК 78(075.2)

Навчальне видання

КОНДРАТОВА Людмила Григорівна

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Робочий зошит

5 клас

Частина 2

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Донара Пендзей*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Верстка *Галини Кузів*
Технічний редактор *Неля Домарецька*

Підписано до друку 25.01.2022 Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Гарнітура CentSchbook. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 3,9. Умовн. фарбо-відб. 7,8.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, Україна, м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 34а, 46002.
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, Україна, м. Тернопіль, 46008.
У випадку побажань та претензій звертатися: тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Видавництво «Навчальна книга – Богдан» у соцмережах:

bohdanbooks

bohdan_books

c/NKBohdan

t.me/bohdanbooks

ISBN 978-966-10-6757-7

© Кондратова Л. Г., 2022

© Навчальна книга – Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2022

Юний друже!

Запрошую тебе у незвичайну мандрівку Країною музичного мистецтва, здійснити яку допоможе цей зошит. На його сторінках запропоновано цікаві творчі завдання, завдяки яким ти зможеш розширити й поглибити свої уявлення про мистецтво звуків та засоби його виразності, удосконалити власні практичні навички і вміння сприймати й аналізувати музичні твори, музикувати, виконувати пісні й танцювальні рухи.

Бажаю тобі успіхів у навчанні та приємного спілкування із чарівною МУЗИКОЮ.

Авторка

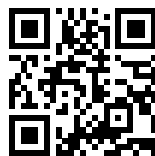
Умовні позначення

- — виконай завдання
- — послухай музику, переглянь відео
- — зверни увагу, запам'ятай
- — заспівай пісню
- — хвилинка творчості
- — ігровий майданчик
- — словничок
- — попрацюйте в парах, групах
- — підсумовуємо вивчене

УВАГА!

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток, використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

<https://bohdan-books.com/6736-2/>

Технічна підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89;
admin@bohdan-digital.com

Тема II. У КОЛІ НАРОДНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ МИТЦІВ І МИСТКИНЬ

Урок 33 Народні мотиви й обереги

Народну музику поділять на вокальну та інструментальну. До **вокальної народної музики** належать народні пісні, пісенні імпровізації (так звані йойки), пісні без слів, епічні сказання, а до **інструментальної** — танцювальні мелодії, хороводи, інструментальні п'єси та награвання.

Обряди, пов'язані з важливими подіями в кожній родині (народженням дітей, сватанням, одруженням, хрестинами тощо), називають **родинними (сімейними)**. Свята і традиції, пов'язані з календарем та трудовою діяльністю людини, називають **календарними**.

В основі **новорічно-різдвяної обрядовості українців** — три свята: Різдво, Святого Василя («старий» Новий рік) та Святе Водохреща.

Колядки — старовинні обрядові величальні пісні, які виконують колядники від Різдва до Водохреща.

Щедрівки — новорічні обрядові пісні, в яких висловлюють побажання доброго врожаю, приплоду худоби та всіляких гарздів.

Віншівки — новорічно-різдвяні привітання.

М. Леонтович. «Щедрик» (у виконанні дитячого хору а капела; фрагмент).

М. Леонтович. «Щедрик» (у виконанні мішаного хору та оркестру; фрагмент).

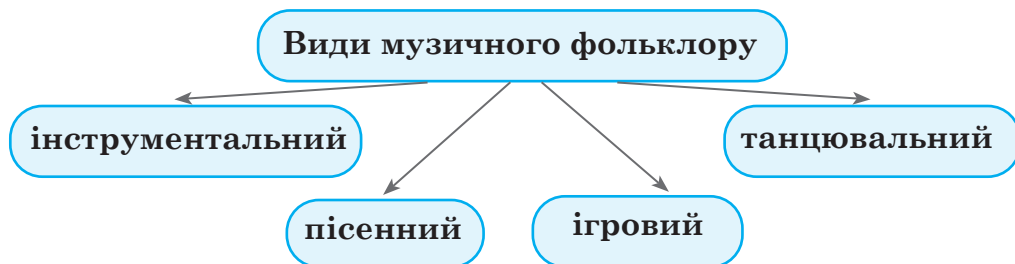

Урок 35 Народні обряди та символи

Фольклором називають колективну художню літературну і музичну творчу діяльність народу.

Гортаємо сторінки великої книги народної творчості.

Пісенна сторінка України

Народні пісні надзвичайно різноманітні за видами та жанрами: календарно-обрядові, родинно-побутові, історичні, ліричні, жартівливі, танцювальні та багато інших. Їх виконують переважно аматорські або професійні фольклорні колективи, яким притаманна народна манера співу. Пісенний фольклор збирали композитори, записували їх нотами та здійснювали інструментальні обробки.

Українська народна щедрівка «Щедрий вечір» (у виконанні фольклорного ансамблю; фрагмент).

Опиши, чим ця пісня відрізняється від відомого «Щедрика» М. Леонтовича. Що в цих творах спільне?

Інструментальний фольклор

Інструментальний фольклор — це музичний супровід до пісень, танцювальні мелодії, імпровізації та награвання, які найчастіше виконують кобзарі, лірники, бандуристи, оркестри народних інструментів, а також аматорські й професійні ансамблі народних інструментів.

Відеофрагмент українського народного танцю «Ой-ра» (у виконанні танцювальної групи Державного академічного Волинського народного хору).

Які елементи танцю тобі сподобалися? Добери і напиши слова, якими можна описати музичний супровід і характер танцю.

Ігровий фольклор

Ігровий фольклор — це словесний супровід дитячих та народних ігор, театралізованих обрядових дійств.

Гра «Колядування».

Об'єднайтеся у дві групи — господарів та колядників. Розіграйте з друзями обряд колядування. Виконайте разом колядки.

Сторінка народного театру

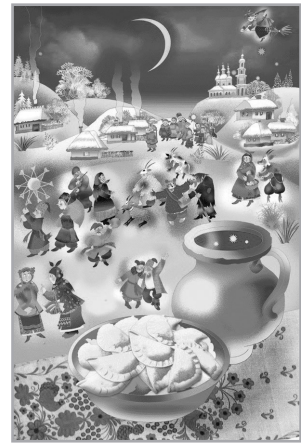

Вертепний театр — самобутнє явище в розвитку української театральної культури.

Вертеп — це старовинний пересувний український ляльковий театр, у якому ставили релігійні та світські жартівливі й іронічні п'єси.

Ляльковий театр мав форму двоповерхового дерев'яного будинку. На другому поверсі вертепу показували різдвяну драму, а на першому — сатирично-побутову інтермедію.

Т. Зеленченко. Меланка

Відеофрагмент із вистави народного театру «Вертеп».

Опиши свої враження від перегляду вистави народного театру.

Розгадай ребуси. У них закодовано слова, які розкриють тему уроку. Напиши відповіді.

Виконуємо пісню Н. Савка **«Це Різдво!»**.
Супроводжуй свій спів танцем-імпровазацією.

Мистецький проект

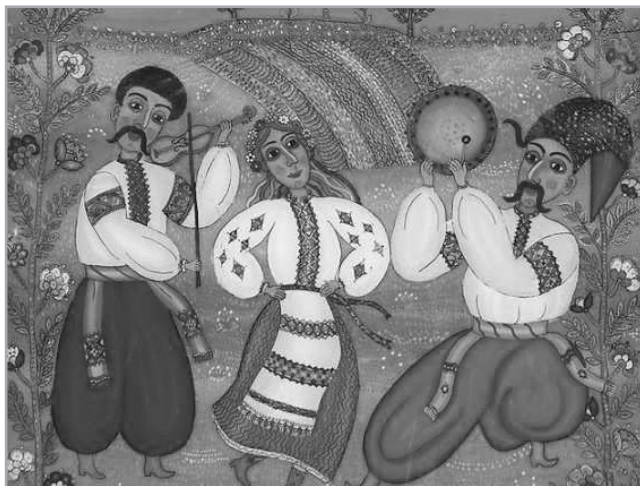

Об'єднайтесь у три групи, щоб підготувати спільний мистецький проект «Народна музика» протягом декількох уроків.

Перша група — «Пісняри» — збиратиме скарбничку народних пісень, записаних у форматі МРЗ.

Друга група — «Фольклористи» — буде колекціонувати відеовиступи відомих фольклорних колективів країни.

Третя група — «Інструменталісти» — створюватиме колекцію інструментальної народної музики.

І. Сколоздра. Музики

Які твої враження від мистецької подорожі? Яку роль виконували пісні в народних обрядах? Які види фольклору ти знаєш? Які особливості народного театру вертеп тобі запам'ятались? Розкажи про свої досягнення на уроці.

Урок 37 Дитячий фольклор та іграшки

Народні дитячі пісні є невід'ємною частиною українського фольклору. Вони відрізняються за тематикою, образами, формою, призначенням, способом і часом виконання. Серед дитячого пісенного фольклору розрізняють: **колискові, лічилки, заклички, дражнилки, побутові** дитячі пісні.

Дитячий фольклор: лічилки, дражнилки, забавлянки (у виконанні дитячого хору).

Опиши, про що розповідають дитячі фольклорні пісні.

Дитячий фольклор — народна творчість, присвячена дітям і створена дорослими або самими дітьми, що передавалася з уст в уста.

Коліскова, або **колисанка** — лірична пісня, яку виконують, заколисуючи дитину, аби її приспати.

Українська колискова пісня «Гойда-гойда» (у виконанні Н. Матвієнко та дитячого хору).

Познач (✓) слова, якими можна охарактеризувати колискову пісню.

☐ ніжна	☐ весела	☐ швидка	☐ грізна
☐ тривожна	☐ сумна	☐ тиха	☐ задумлива
☐ повільна	☐ гучна	☐ спокійна	☐ схвильована

Українські народні пісні «Пісня про зайчика», «Женчик-чок-брєнчик» в обробці М. Леонтовича (у виконанні дитячого хору; фрагменти).

Про що розповідає кожен твір? Чим подібні та чим відрізняються ці пісні? Які засоби виразності тобі вдалося в них розпізнати? Опиши.

Дізнайся більше про творчість М. Леонтовича, скориставшись власним гаджетом.

Розучуємо пісню Д. Пташинської «Під небом синім». Заспівай пісню разом із друзями під акомпанемент музичного інструмента. Спробуйте жестами рук і мімікою показати зміст пісні.

1. Україно моя, Україно квітуча,
Золотаві лани і небесна блакить,
Мов джерельна вода, лине мова співуча,
Що, як музика, в серці моему бринить!

Приспів:

Під небом синім на Україні
Шумлять жита!..
Співайте з нами усі країни,
Усі міста!..
Понад землею полине пісня,
Неначе птах,
Про край, де квітнуть волошки сині
В рясних житах!..

2. Україно моя, росяна Україно,
Яблуневі сади, колосисті поля,
Лине пісня дзвінка в небеса соколині
І радіє під сонцем квітуча земля!

Приспів.

3. Україно моя, чарівна Україно,
Поміж сотень шляхів і життєвих доріг,
Рідну мову свою і пісні солов'їні
Я навік збережу, мов святий оберіг!

Гра «Співаки й танцюристи».

Об'єднайтесь у два гурти — «співаки» й «танцюристи». Перша група виконує пісню, а друга створює таночок-імпровізацію. Потім поміняйтесь ролями.

Які народні дитячі пісні тобі запам'ятались? У чому їхня особливість? Дізнайся більше про пісні потішки і народні зимові ігри з додаткових джерел. Досліди особливості народних дитячих пісень — забавлянок та колискових.

Урок 39 Народні майстри та майстрині

На теренах України музичні інструменти відомі із сивої давнини. Зокрема, зображення на пам'ятках скіфської та давньоруської культури доводять, що в ті часи були поширені ліри, гуслі, бубни, дерев'яні труби, сопілки. У Запорозькій Січі популярними інструментами були литаври, барабани, козацькі сурми і труби. У сучасній Україні народні інструменти входять до складу найрізноманітніших ансамблів та оркестрів.

Софія Київська.
Фреска «Музиканти»

Розглянь зображення українських народних музичних інструментів. Познач назви тих інструментів, які тобі відомі. Підкресли назви тих інструментів, які ти бачиш уперше.

Струнні музичні інструменти

Бандура

Кобза

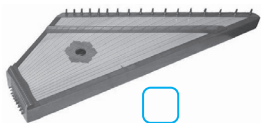
Козобас

Гудок

Басоля

Гуслі

Колісна ліра

Цимбали

Духові музичні інструменти

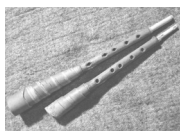
Окарина

Свиріль

Сопілка

Сурма

Трембіта

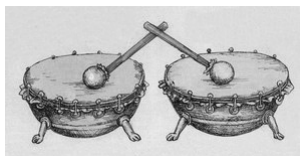
Ударні музичні інструменти

Барабан

Бубон

Литаври

Бугай

Дізнайся більше з додаткових джерел про музичні інструменти, які для тебе є новими.

Л. Колодуб. «Старосвітські гуцульські награвання» (соло на сопілці).

Який настрій створює ця музика? опиши особливості звучання сопілки. Добери слова, що характеризують мелодію прослуханого твору.

Троїсті музики — народний інструментальний ансамбль, до складу якого входили скрипка, басоля (бас), бубон (у центральних та східних областях) або скрипка, цимбали, бубон (у західних областях).

Віночок українських народних мелодій (відеофрагмент виступу ансамблю «Троїсті музики» Національного академічного оркестру народних інструментів).

Про що розповіла тобі музика? Опиши її характер. Які музичні інструменти виконували цю музику?

Дізнайся більше з додаткових джерел про троїстих музик та послухай звучання професійних музикантів.

Гра «Упізнай інструмент».

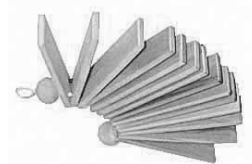
Розглянь зображені самозвучні народні інструменти і послухай, як вони звучать. Спробуй розпізнати звучання кожного інструмента.

Дримба

Деркач

Тріскачка

Виконуємо пісню Д. Пташинської «**Під небом синім**» під фонограму.

Об'єднайтесь у дві групи. Оберіть улюблені ударні інструменти і створіть ритмічний супровід до пісні. Кожна група відбиває свій ритмічний малюнок.

1-ша група

|||| | |||

2-га група

| ||| | |||

Розкажи про свої враження від мандрівки Україною. З якими народними інструментами тобі довелося познайомитись? Назви струнні, ударні та духові народні музичні інструменти. Яка музика тебе вразила найбільше?

Урок 41 Народні герої в мистецтві

Звернімось до знавців історії музичного мистецтва України. Своєрідним символом української національної культури є **думи й історичні пісні**.

Думи — лірико-епічні твори героїчного і соціально-побутового змісту, які виконували мандрівні співці-музики: кобзарі, бандуристи, лірники.

Уривок зі старовинної української «Думи про Марусю Богуславку», 17-те ст. (у виконанні кобзаря).

Про що розповідає прослуханий твір? Які характерні ознаки думи тобі вдалося розпізнати? Опиши засоби музичної виразності думи.

Яку роль виконує інструментальний супровід на кобзі?

Історичні пісні — твори, присвячені історичним подіям або героям української історії.

Українська народна пісня «Засвіт встали козаченьки» (у виконанні чоловічої хорової капели).

М. Лисенко. Інтродукція з опери «Тарас Бульба»: українська народна пісня «Засвіт встали козаченьки» (у виконанні симфонічного оркестру).

М. Дмитренко. Бандурист

Який настрій викликала в тебе прослухана музика? Що тебе вразило у звучанні чоловічого хору? Яким був його тембр?

Як змінилась українська народна пісня в інтродукції М. Лисенка? Чим відрізняється вокальний твір від інструментального?

Ти вже знаєш, що **кобзу** і **бандуру** називають своєрідними символами українців. Ці струнно-щипкові музичні інструменти наш народ любить здавна, і вони досі популярні серед аматорів та професійних музикантів.

А. Бойко. Варіації на тему української народної пісні «Взяв би я бандуру» (у виконанні Р. Гриньківа).

Познач (✓) слова, які характеризують мелодію варіацій.

- ніжна задумлива повільна схвильована
 швидка тривожна сумна весела

Об'єднайтесь у пари і заграйте на онлайн-бандурі, намагаючись створити власну мелодію. Поділіться одне з одним своїми враженнями.

Розучуємо пісню М. Назарця **«Ми — козаки»**.

1. Ми — козаки, ми — гордість України,
 Зростаєм і вчимось ми у батьків,
 Як неньку-Україну нам любити
 І захищатъ її від ворогів.
 Нехай в путі ясна зоря нам світить
 І поведе до кращого життя, —
 Ми — козаки, ми — України діти,
 І доля в нас з країною одна!

Приспів:

Козацькі вірші, козацькі пісні
 Лунають у наших серцях.
 Козацькі слова, козацькі діла —
 Ненька-Україна в нас одна!

2. Ми — козаки, ми — України сила,
 Хай пісня над Вітчизною летить,
 Ми любим Батьківщину, небо й квіти,
 В майбутнє шлем свій сонячний привіт!
 Ми вірим: підніметься Україна
 І зацвіте нарешті рідний край.
 Ми — козаки, ми — України діти,
 Ти разом з нами пісню цю співай!

Приспів.

Об'єднайтесь у дві групи. Візьміть улюблені ударні інструменти і виконайте ритмічний супровід до пісні.

1-ша група

2-га група

I I P I P P I I I I I I P I P I

Розкажи про свої враження від слухання народних дум та історичних пісень. Яку пісню використав М. Лисенко в опері «Тарас Бульба»?

Урок 43 Танець у мистецтві

Український народний танець формувався і вдосконалювався протягом віків. Одним із найпопулярніших народних танців є **гопак**. Це традиційний український танець запорозького походження, який виконують соло або групами у швидкому темпі.

Відеозапис «Гопак» (у виконанні Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського).

Гопак у виконанні Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського

Які елементи танцю тебе вразили? Добери та напиши слова, якими можна описати характер музики гопака.

Уривок із мультфільму «Це — наше, і це — твоє. Всесвітньовідомий танок гопак — наш!» (телеканал ПЛЮСПЛЮС).

Що нового ти дізнався/дізналася про гопак? Напиши, звідки походить назва цього танцю.

До масових народних танців належить і **козачок**. Цей швидкий танець виконують парами, рядами, соло. Козачок має багато спільного з гопак, але за характером більш легкий і веселий.

Гра «Урок танців».

Об'єднайтесь у пари. Увімкніть відеозапис танцю козачок. Стежте за рухами танцюристів і повторюйте за ними прості елементи. Яка пара затанцює найкраще?

А який народний танець, на твою думку, особливо популярний взимку? Звісно, **метелиця**. Це масовий танець жвавого характеру і темпу, який виконують із переплетінням рук та швидким кружлянням, що нагадує снігову заметіль (метелицю). Танець супроводжується співом із текстами жартівливого характеру.

Українські народні танці гопак, козачок, метелиця (у виконанні оркестру народних інструментів; фрагменти).

Який настрої навіяла тобі музика? Розфарбуй відповідного смайлика. Чи вдалося тобі розпізнати мелодію кожного танцю? Який танець тобі сподобався найбільше?

Серед відомих народних танців вирізняється суто чоловічий — гуцульський **аркан**. Його виконують зімкненим колом або півколом із топірцями в руках.

Український народний танець аркан (відеофрагмент виступу хореографічного колективу).

Опиши свої враження від перегляду. Який основний елемент цього танцю? Опиши характер музичного супроводу й особливості національних костюмів танцюристів.

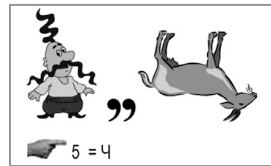

Виконуємо пісню М. Назарця **«Ми — козаки»** під фонограму.

Спробуй себе в ролі соліста/солістки, а приспів виконай разом з однокласниками хором. Запишіть спів на диктофон та оцініть власне виконання.

Розгадай ребуси, в яких зашифровано назви танців.

Які особливості походження та звучання гопака? Які танці виконували взимку, а які є суто чоловічими танцями?

Урок 45 Зв'язок народного та професійного мистецтва

Українці — надзвичайно співучий народ. Ми співаємо в будень і свято, у рідному домі й на чужині, виливаючи свою радість та журбу. Найбільший пласт народної творчості становлять побутові пісні.

Побутові пісні — це пісні, в яких відображено почуття, переживання і думки людини, пов'язані з її особистим життям та життям усього народу.

Розглянь віночок українських побутових пісень: козацькі, ліричні, жартівливі, кріпацькі, чумацькі. Дізнайся, про що вони розповідають.

Козацькі пісні пов'язані з історією козацтва. **Ліричні пісні** розповідають про кохання і біль розлуки, родинні стосунки, щастя материнства. У **жартівливих піснях** особисті почуття, сімейні незгоди або життєві історії змальовуються з доброзичливим гумором. Чимало таких пісень є **танцювальними**, бо мають чіткий ритм і жвавий темп. **Кріпацькі пісні** зображують тяжке підневільне життя селян, а **чумацькі** — нелегку долю чумаків, небезпеки, що підстерігають їх у дорозі та сум через розлуку з рідними.

У побутових піснях мелодія зазвичай нескладна, часто повторюються фрази або окремі слова, приспів іноді відсутній. Розповідь ведеться від імені героя/героїні або декількох осіб.

Професійна і народна музика тісно пов'язані між собою, адже народні пісні часто стають основою для творів композиторів.

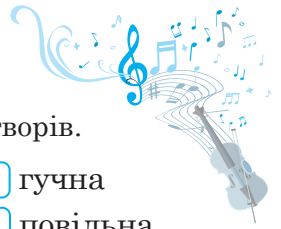

Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай» (у виконанні хорової капели та народного оркестру; фрагмент).

Л. ван Бетховен. Варіації на тему «Їхав козак за Дунай» (обробка пісні для голосу в супроводі фортепіано, скрипки та віолончелі; обробка пісні для флейти і фортепіано; фрагменти).

Як змінилась народна пісня у варіаціях Л. ван Бетховена? Які засоби виразності використав композитор?

Познач (✓) слова, якими можна описати музику обох творів.

- ніжна весела швидка гучна
 тривожна сумна тиха повільна

Українська народна пісня «Журавель» (у виконанні дитячого хору; фрагмент).

П. Чайковський. Симфонія № 2 до мінор: фрагмент четвертої частини (у виконанні симфонічного оркестру).

Як змінилась мелодія пісні в симфонічному творі? Напиши, які динамічні відтінки використав композитор.

Українські народні пісні «Гей, соколи!», «Взяв би я бандуру» в обробці О. Токар (у виконанні театру пісні «Джерела»; фрагменти).

Напиши про свої враження від прослуханої музики.

Розучуємо українську народну пісню **«Їхав козак за Дунай»**. Заспівай її спочатку під фонограму, а потім — а капела.

- Їхав козак за Дунай,
Сказав: «Дівчино, прощай!
Ти, конику вороненький,
Скачи та гуляй!»
- Вийшла, ручки заламавши
І тяженько заплакавши:
«Як ти мене покидаєш, —
Тільки подумай!»
- «Білих ручок не ламай,
Ясних очок не стирай,
Мене з війни зі славою
К собі ожидай!»
- «Не хочу я нічого,
Тільки тебе одного,
Ти будь здоров, мій миленький,
А все пропадай!»

Створіть ритмічний супровід до пісні за допомогою рук і ніг, використовуючи різні способи: клацання, тупання, плескання тощо.

Розкажи, як завдяки обробці відома пісня отримує нове життя в творчості сучасних виконавців.

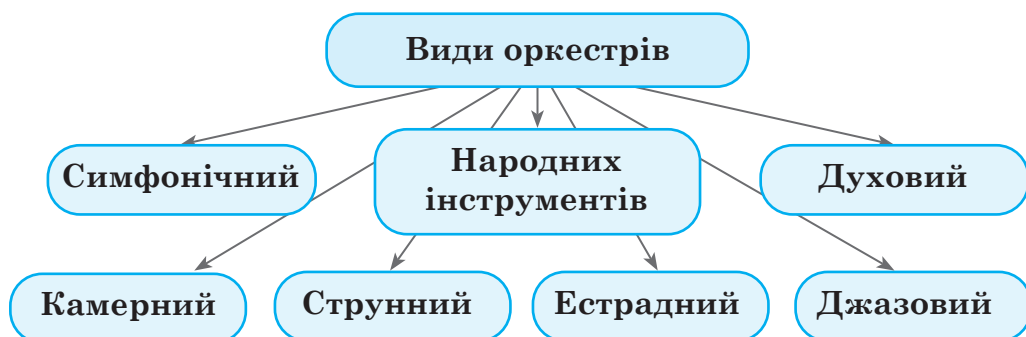
Урок 47 Народні мотиви в музиці та скульптурі

Оркестр — це колектив музикантів, об'єднаних для спільного виконання різних за характером музичних творів.

Оркестри поділяють на види залежно від складу музичних інструментів та кількості виконавців.

До **струнного оркестру** входять струнно-смичкові інструменти: скрипка, альт, віолончель, контрабас. Основу **камерного оркестру** становить група струнних, до якої додаються ще дерев'яні духові та ударні інструменти. **Духовий оркестр** найчастіше грає просто неба: у парках і скверах, на вулицях та площах. До складу такого оркестру входять мідні та дерев'яні духові, а також ударні інструменти.

М. Березовський. Уривок із симфонії № 1 до мажор (у виконанні академічного камерного оркестру «Віртуози Львова»).

Напиши назви музичних інструментів, звучання яких тобі вдалося розпізнати. Охарактеризуй засоби музичної виразності цього твору.

Особливим видом оркестру є **оркестр народних інструментів**. У ньому зібрано музичні інструменти, які нація вважає невід'ємною частиною своєї духовної культури.

Л. Ревуцький. Уривок із симфонічної п'єси «Козачок» (у виконанні Національного оркестру народних інструментів України).

Що ти уявляєш під цю музику? Напиши, які засоби виразності використав композитор для створення образу народного танцю.

Л. Ревуцький. «Козачок»: відеофрагмент виступу Національного оркестру народних інструментів України.

Напиши, які народні інструменти ти побачив/побачила в цьому відеозаписі. Спробуй розпізнати їхнє звучання на слух.

Симфонічний оркестр — великий колектив музикантів, який виконує симфонічні музичні твори. Симфонічний оркестр, як і **естрадний** та **джазовий**, належить до оркестрів мішаного складу інструментів.

Дізнайся, які інструменти входять до складу симфонічного оркестру. Напиши їхні назви.

Ю. Шевчук. «Шумка-гопак» (у виконанні оркестру «Київ-класик»; фрагмент).

Опиши свої враження від прослуханого твору. Які засоби виразності використав композитор для втілення образу народного танцю?

Виконуємо українську народну пісню **«Їхав козак за Дунай»** під фонограму.

Виконай пісню із друзями хором. Створи ритмічний супровід до неї на ударних та шумових інструментах.

Із додаткових джерел дізнайся більше про народні танці, що особливо популярні у твоєму місті/селі.

Урок 49 Весну зустрічаємо

Веснянки — старовинні календарно-обрядові пісні, пов'язані з початком весни і наближенням весняних польових робіт.

У різних регіонах України побутували й інші назви веснянок: **ягілки, маївки, гагілки, риндзівки, гаївки** тощо. Для цих народних пісень характерні багаторазові повторення однієї або двох поспівок у межах невеликого діапазону і проста мелодія.

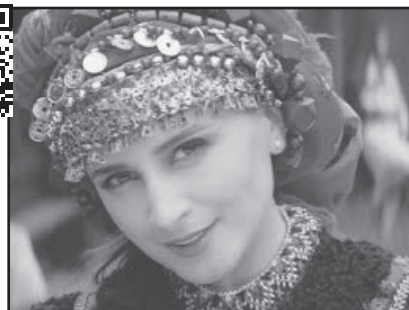
Відеофрагмент «Веснянки. Частина перша» із проєкту фольклорного гурту «Древо» (за участі фольклорних гуртів «Володар», «Орелі» та «Рожаниця»).

Опиши свої враження від перегляду. Що було для тебе новим та цікавим?

Українська народна пісня «Вербовая дощечка» (в сучасній авторській обробці та виконанні співачки Навки).

Який настрій створює ця пісня? Напиши, які засоби музичної виразності тобі вдалося розпізнати.

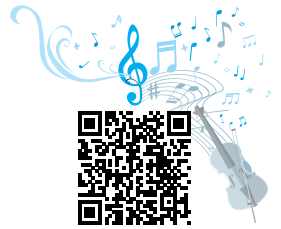
NAVKA (М. Тимофійчук)

Серед обрядових весняних ігор дуже поширеними були «Віночок», «Хрещик», «Зелений шум», «Вербовая дощечка», «Володар», «Жук» та інші.

Гра-веснянка «Вербовая дощечка».

Оберіть на роль головної героїні Насточки дівчинку. Станьте парами, візьміться за руки та підніміть їх угору, утворивши «струмочок». Діти виконують два куплети пісні, а «Насточка» ходить у такт музики та обирає собі пару.

Розучемо пісню Н. Май «Українонько моя!».

Приспів:

Українонько моя, Українонько моя,
Чорнобрива, серцю мила,
Українонько моя!

Тричі

1. Де ліси і гори, річка вдалині,
Линуть на просторах батьківські пісні.
Вишиті сорочки, цвіт калини —
То сини і дочки України!

Приспів (двічі).

2. Де хатина біла, стежка в споришах,
Дівчинонька мила — коси у стрічках.
Колихає в люлі мати сина,
І співає пісню Україна!

Приспів (двічі).

3. Нехай на Україні панує мир усюди,
Хай рясно розквітає вкраїнська земля,
Нехай у кожній хаті життю радіють люди,
Хай рідну Україну Господь благословля!

Тричі

Приспів (тричі).

Проплескай у долоні ритм пісні. Створи разом із друзями ритмічний супровід на шумових інструментах.

Які особливості весняних свят тобі запам'ятались? Розкажи про народні ігри й традиції зустрічі весни.

Урок 51 Народні весняні мотиви

Пригадаймо наші зустрічі у колі народних митців. Розгорніть книгу музичних вражень і запишіть, що вам найбільше сподобалося та запам'яталося.

Перша зупинка — «Музична вікторина»

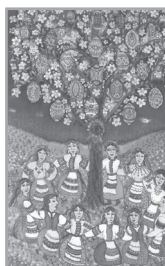
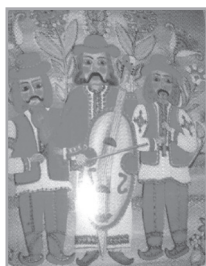
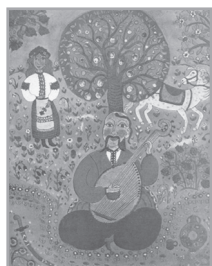
Послухай фрагменти музичних творів, які звучали на уроках. Пригадай назви цих композицій. Визнач, які з них є народними, а які створені композиторами на основі народних пісень та мотивів.

Друга зупинка — «Знавці музики»

1. Запиши відповіді на запитання.

Які народні музичні інструменти вважають символами України?

На які види поділяють український фольклор? Які їхні особливості?

Що ти знаєш про народні свята та обряди?

Які фольклорні твори тебе найбільше вразили?

Розкажи про особливості побутових пісень. Пригадай назви пісенних творів, які ми слухали на уроках.

Які види оркестрів існують? Чим відрізняється камерний оркестр від оркестру народних інструментів та симфонічного оркестру?

2. Поясни значення слів.

фольклор

веснянка

колядка

щедрівка

бандура

сопілка

вертеп

литаври

Третя зупинка — «Співоча студія»

Вирушаймо у студію звукозапису, аби разом прослухати зроблені вами записи пісень у власному виконанні. Пригадайте свої враження від цього процесу й обговоріть, чий виступ був найцікавішим. Оцініть власне виконання, вибравши відповідний смайлик.

Виконай із друзями пісню Н. Май **«Українонько моя!»**. Об'єднайтесь у декілька музичних гуртів, придумайте їм назви і влаштуйте конкурс на краще виконання пісні. Сувпроводжуйте свій спів танцювальними рухами в ритмі музики.

Четверта зупинка — «Ігрова хвилинка»

Л. Ревуцький. Вокальний цикл «Сонечко»: № 3 — «Подоланочка» (у виконанні К. Радченко).

Поділися своїми враженнями від прослуханого твору. Пригадай разом із друзями народні обряди зустрічі весни. Візьміться за руки і виконайте весняний хоровод під пісню «Подоланочка».

П'ята зупинка — «Танцювальний майдан»

Влаштуй разом із друзями танцювальний флешмоб під музику народної польки в обробці В. Самойленка у виконанні ансамблю сопілкарів Національного оркестру народних інструментів України. Об'єднайтесь у пари і танцюйте, передаючи естафету іншій парі. Яка пара виконає польку найкраще?

Розкажи про свої досягнення в Країні народної музики. Які музичні твори та народні пісні стали твоїми улюбленими? Влаштуй із друзями репортаж зі свята «Народна музика».

Урок 53 Професійне мистецтво

Пригадай різновиди музики, яку створюють професіонали. Розглянь схему та розкажи, які види музики тобі подобаються найбільше і чому.

Скарбничка професіонала: засоби музичної виразності, музичні форми, музичні жанри тощо.

Професійна музика — музика, котру створює композитор. Вона іноді тісно пов'язана з народною. Народні твори продовжують «жити» у творах майстрів.

Зупинка «Професійна інструментальна музика»

Професійна інструментальна музика пройшла довгий шлях свого розвитку епохами, стилями, країнами від зародження до сучасних слухачів. Велика заслуга в поширенні твору належить виконавцям, бо залежить від того, наскільки ті майстерно вміють донести задум композитора до своїх прихильників. Бути справжнім віртуозом гри на інструменті дуже важко — лише численні репетиції та вправи роблять людей майстрами-виконавцями.

Чи замислюєшся ти над тим, чому деякі музичні твори живуть так довго? Бо це справжні шедеври, що перевірені часом!

Шедевр — довершений у своєму жанрі твір, що отримав визнання від критиків та слухачів за надзвичайну майстерність.

Зазирнемо в сторінку історії, яка пов'язана з історією народження шедеву, в майстерню відомого німецького композитора Йоганна Себастьяна Баха.

Й.С. Бах. Прелюдія та фуга до мажор із циклу «Добре темперований клавір» (фортепіано).

Опиши, яким є характер музичного твору. Як музика допомагає створити образ безкінечності, світла та простору? Якими є темп і характер мелодії? _____

Зупинка «Професійна вокальна музика»

Серед багатьох шедеврів світової класики окрему сторінку становлять вокальні твори. У колі професійних музикантів та виконавців дізнаємось більше про шедеври вокальної майстерності. **Академічний спів** можна без сумніву відрізнити від стилю виконання сучасних пісень. Для того, щоб навчитись добре співати, потрібна кропітка щоденна праця над постановкою голосу та стилем виконання.

Ф. Шуберт. «Ave Maria» («Радуйся, Маріє») (у виконанні Хосе Каррераса, Пласідо Домінго, Лучано Паваротті та Віденського симфонічного оркестру).

Уривок з арії Дездемони «Ave Maria» з опери Дж. Верді «Отелло» (у виконанні Монсеррат Кабальє).

*Пласідо Домінго, Хосе Каррерас
та Лучано Паваротті*

Монсеррат Кабальє

Опиши тембри голосів, які ти розпізнав/розпізнала в цьому творі. Про що розповіла тобі музика? _____

Дж. де Куртіс та Е. де Куртіс. Неаполітанська пісня
«Torna a Surriento» («Повернись у Сорренто») (у вико-
нанні Андреа Бочеллі).

Напиши, якими словами можна охарактеризувати мелодію пісні.

Розучемо пісню А. Сердюка «Україна тополина».

1. Земля тополина, свята і єдина,
Умита сльозою й водою Дніпра.
Ми разом з тобою велика родина,
На всіх одна радість у нас і журба. | *Двічі*
Приспів:

Моя Україно, для доньки і сина
Немає ріднішої в світі землі!
Є землі тепліші, але неодмінно
Вертають до тебе твої журавлі. | *Двічі*

2. Сльоза в твоїй пісні гримить іще й досі,
Чорнобильський вітер гірчить на вустах.
А неба твого вже не хмариться просинь,
Надія в душі колоском пророста. | *Двічі*
Приспів.

3. Хай сонце свободи нас лагідно гріє,
Хай руки держави тобі подають.
Хай в небо злітають «Руслани» і «Мрії»
І скрізь твою славу по світу несуть. | *Двічі*
Приспів (*двічі*).

Дізнайся більше про сучасні шедеври інструментальної та вокальної
музики України. Проведи дослідження щодо відомих тріо сучасних
українських виконавців.

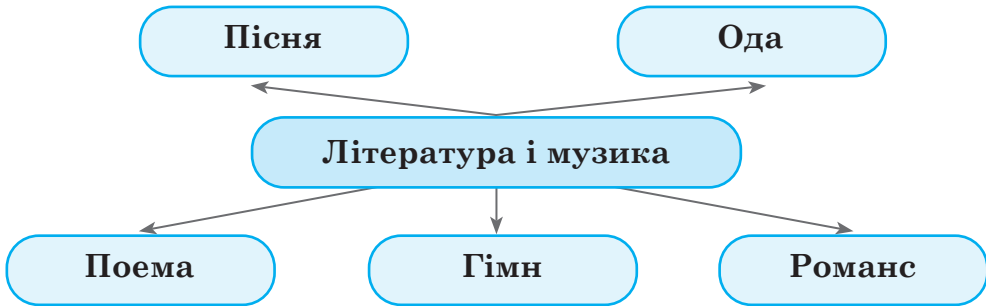

Урок 55 Зв'язок музики та графіки з літературою

Віддавна музика «товаришує» із літературою, бо без неї не було б пісень. Літературу називають мистецтвом слова. У музиці, як і в літературі, є народна творчість і професійне мистецтво.

Розглянь схему. Як ти гадаєш, чим схожі література та музика?

К. Стеценко. Романс «Стояла я і слухала весну» на вірші Лесі Українки (у виконанні Тетяни Гавриленко).

Які засоби музичної виразності використано в романсі? Опиши особливості звучання сопрано.

Романс (від ісп. *romance* — «по-романськи») — невеликий за обсягом вірш та музичний твір для сольного співу з інструментальним супроводом.

*Т. Гавриленко — вокал,
О. Антоненко — фортепіано*

Українська народна пісня «Ой не світи, місяченьку» (у виконанні Людмили Монастирської і оркестру народної та популярної музики Національної радіокомпанії України).

У репертуарі кожного професіонала є сольні виступи, дуети, тріо, а також виступи разом із вокальними ансамблями та хорами.

Звучання дитячого хору є особливим. Розрізняють декілька різновидів хорових дитячих колективів за складом виконавців.

Голоси в хорі розподіляють на хорові партії. **Дитячий мішаний хор** становлять сопрано (дисканти) та альти. В дитячому хорі співають дівчата й хлопці.

Кожен голос може поділятися на дві чи три партії, наприклад (I, II сопрано, I, II альти).

Хор хлопчиків складається із дискантів та альтів.

У **хорі хлопчиків та юнаків** дисканти виконують партію сопрано, а партію альтів — юнаки з низькими голосами.

Дискант — високий дитячий (переважно хлопчачий) голос зі специфічним звучанням.

Р. Прізман. Композиція «Voca me» (у виконанні хору хлопчиків «Libera», Великобританія).

Хор хлопчиків «Libera». Англія

Які особливості звучання вступу в хорі? опиши звучання дискантів та альтів. Чим особливе звучання дитячого хору хлопчиків?

Познач (✓) слова, якими можна охарактеризувати звучання музики в хоровому співі.

☐ ніжна	☐ лагідна	☐ сувора	☐ схвильована
☐ бадьора	☐ лірична	☐ грізна	☐ енергійна
☐ весела	☐ легка	☐ тривожна	☐ сумна

Вокаліз — вправа або етюд для голосу без тексту.

Гра «Звучить хор».

Виконай разом з друзями відому пісню вокалізом на звук «пам-пам-парам».

Спочатку всі разом заспівайте без супроводу (а капела), а потім створіть ритмічний акомпанемент клацанням пальців рук. Після цього оберіть диригента, який буде керувати вашим співом, та розділіться на дві групи, що виконуватимуть різні партії. Перша партія співає вокаліз, а друга виконує внутрішнім голосом мовчки тільки тоді, коли покаже диригент.

Виконуємо пісню А. Сердюка **«Україна тополина»** хором із солістами. Куплет співає соліст, а приспів — хор.

Створіть малюнок до пісні в групах. Техніка виконання — за вибором.

Дізнайся більше про відомі українські хорові колективи. Поповни свою музичну колекцію вокальними творами.

Урок 57 Мелодійні лінії в музиці та графіці

Інструментальна музика відзначається багатством та різноманітністю форм. Це, зокрема, твори для окремих інструментів, які виконує соліст, а також твори, написані для інструментальних ансамблів, оркестрові композиції. Серед виконавців є справжні майстри, яких називають віртуозами.

Інструментальну музику, яку виконує один інструмент, називають **сольною**. Виконавця такої музики звать **солістом**.

Ніколо Паганіні — відомий світу як композитор та майстер гри на скрипці. Особливістю виконавства Паганіні стало використання подвійних нот, піцicato, важких пасажів, технічних прийомів. Композитор мав цілу колекцію скрипок відомих італійських майстрів Страдіварі, Гварнері та був справжнім віртуозом.

Н. Паганіні

Н. Паганіні. Каприз № 1 мі мажор.

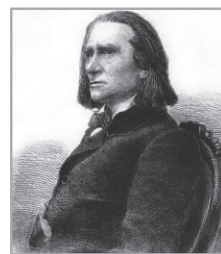
Напиши характерні риси твору. Які особливості звучання скрипки?

Справжнім майстром, блискучим виконавцем на фортепіано вважали угорського композитора **Ференца Ліста**.

Фортепіанні твори інколи виконують ансамблем у чотири руки. Проте зовсім рідко буває виконання творів для восьми рук.

Ф. Ліст. Великий хроматичний галоп (у виконанні фортепіанного квартету для 8 рук).

Ф. Ліст.

Гравюра XIX ст.

Опиши свої враження від музики Ф. Ліста. Добери та напиши відповідні слова-характеристики.

Особливим для багатьох виконавців стає вміння виконувати імпровізацію.

Імпровізація — створення музики під час виконання без попередньої підготовки, експромт.

Гра «Я — композитор/композиторка».

Налаштуй сучасний синтезатор на звучання скрипки. Спробуй вигадати власну мелодійну лінію на синтезаторі, заграй уривчасто стакато або плавно легато.

Штрихи — прийоми звуковидобування на музичних інструментах, які впливають на виразність виконання.

Ось як вони виглядають у нотному тексті:

уривчасте звучання стакато

зв'язне виконання легато

Розучуємо пісню Н. Май «**Подаруй свою усмішку**».

1. Пам'ятайте, люди,
 Це потрібно знати:
 Щоб щасливим бути,
 Треба вміти пробачати!
 Пам'ятайте, люди,
 Так давно ведеться:
 Щоб щасливим бути,
 Треба мати добре серце!

Приспів:
 Подаруй свою усмішку —
 І добрішим стане світ!
 Подаруй свою усмішку,
 Щоб довкола всіх зігрить!

2. Пам'ятайте, люди,
 Рослі й невеликі:
 Тільки разом ми здолаєм
 Кручі всі і ріки!
 Знайте, все на світі
 Можна пережити —
 Тільки треба дуже
 Одне одного любити!

Приспів.

3. Пам'ятайте, люди,
 Це потрібно знати:
 Щоб щасливим бути,
 Треба просто закохатись!
 Пам'ятайте, люди:
 Сонце світить ясно
 І навколо світ такий
 Хороший і прекрасний!

Приспів.

Розкажи про свої враження від уроку. Розпочни збирати колекцію шедеврів музичних творів інструментальної та вокальної музики.

Урок 59 Театральні зустрічі

Найбільш розповсюдженими видами театру є драматичний театр, театр опери і балету, театр ляльок, театр музичної комедії, театри сатири, танцю, поезії, пісні, театри звірів, світла, пантоміми, тіней та інші.

Знайди та напиши інформацію про свій улюблений вид театру.

В театрі опери і балету всі вистави супроводжуються музикою, яка є невід'ємним супутником усіх дійств.

Кожна вистава розпочинається увертюрою, а музичний супровід забезпечує симфонічний оркестр.

У театральному дійстві звучить професійна музика, яка поєднується з театральним дійством, співом, декораціями, костюмами, реквізитами тощо.

Опера є одним із найважливіших жанрів такого театру.

Опера — вид театрального мистецтва, музично-сценічний твір, заснований на синтезі музики, слова та дії.

Сюжетами опер для дітей часто стають казки, оповідання, легенди. Так, опера «Лис Микита», написана композитором І. Небесним, створена на основі однойменної казки Івана Франка й присвячена 130-річчю її опублікування.

Відеофрагмент із першої дії опери І. Небесного «Лис Микита».

Яку роль відіграє у виставі музика? Чим особливі оперні номери головних героїв? Чим відрізняється, на твою думку, оперна вистава від вистави в драматичному театрі? Опиши.

Усі вистави супроводжуються грою симфонічного оркестру, яким керує **диригент**. Зверни увагу, що оркестр під час вистави перебуває в оркестровій ямі — спеціально обладнаному для нього місці, розташованому нижче від сцени.

Напиши власне визначення поняття *диригент*.

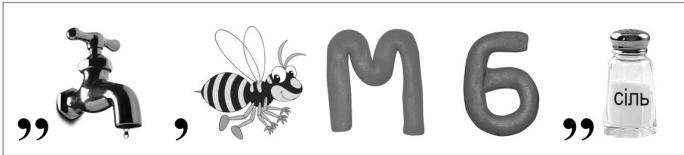

Опера зазвичай складається з кількох дій, а дії можуть поділятися на сцени. Дія оперної вистави поєднана зі співом. Основою текстів є **лібрето** — літературний текст. На сцені співають **солісти**, **ансамблі**, **хор**. Головними музичними номерами опери стають: увертюра (початок опери), головні герої виконують **арії**, **речитативи** (протяжне проказування тексту, що наближається до співу) тощо.

Розгадай ребуси, в яких зашифровано слова з оперного словника.

Виконуємо з друзями пісню Н. Май **«Подаруй свою усмішку»** під фонограму. Створіть таночок-імпровізацію до пісні.

Гра «Імпровізація».

Уяви себе учасником оркестру. Обери з друзями улюблені шумові інструменти. Прислухайте фонограмний запис, вловить його ритмічну пульсацію. Розподіліться за партіями: маракаси, трикутники, бубни. Оберіть диригента, який показуватиме, коли потрібно грати кожній партії. Гра продовжується з новим диригентом.

Спробуй вдома самостійно виготовити шумові інструменти. Досліди, які композитори писали опери для дітей.

Урок 61 Зустрічі мистецтв у театрі

Національна опера України. Київ

Музика може зображати та супроводжувати дії, рухи, танці людини, а також події, сюжет, створюючи неповторні мистецькі образи. Цим вона об'єднує такі мистецтва, як театр, кіно, цирк, хореографію.

Театральні постановки поділяються за жанрами, а саме: драма, трагедія, комедія, мюзикл тощо. А основними театральними жанрами в театрі опери і балету є опера, оперета та балет.

Балет (італ. *ballare* — танцювати) — синтетичний жанр творчості, що поєднує драматичне, музичне, хореографічне та образотворче мистецтво.

В одному театральному дійстві поєднуються багато видів мистецтва: **література, музика, образотворчі мистецтва**. У балетній виставі основою сюжету є **літературний твір** (література), артисти балету передають **сюжет засобами танцю і міміки як елемент драматичної дії** (хореографія), супроводжує дійство **симфонічний оркестр** (музика), на сцені яскраво оформлено **декорації** (живопис, графіка, архітектура), для освітлення та створення ефектів застосовується **сценічна техніка, проекції**, що використовуються також у кіномистецтві, артисти одягнені в яскраві костюми, на сцені використано **сценічні реквізити** — бутафорію, на вході висять **афіші**, а перед переглядом **театральні буклети** ознайомлюють глядачів з авторами і виконавцями спектаклю (дизайн).

М. Скорульський. Адажіо з балету «Лісова пісня» за мотивами однойменної драми-феєрії Лесі Українки, 3-тя дія (у супроводі оркестру Національної опери України).

Опиши свої враження від танцю. Які характерні риси балетної вистави проявились в адажіо?

Дізнайся більше про балет М. Скорульського «Лісова пісня».

Адажіо — повільний ліричний танець у класичному балеті.

Основними номерами балетної вистави є: **варіації** — невеликий сольний танець; **па-де-де** — танець удвох, **па-де-труа** — танець у трьох, **па-де-катр** — танець учотирьох. Цікаво, що па-де-де як одна з форм романтичного балету складається з трьох частин: **адажіо** — парної ліричної частини, **алегро** — двох варіацій (сольних танців балерини й танцівника) та **коди** — спільної заключної частини.

Саундтрек до мультфільму «Мавка. Лісова пісня» (режисери О. Рубан, О. Маламуж, 2021).

Порівняй балетні образи з образами мультфільмів. Що спільного і що відмінного між ними? Опиши образ Мавки в балеті та мультфільмі.

Розучуємо пісню **«Українці, ми єдина сім'я»** (слова І. Зінковської, музика та аранжування В. Будейчука). Заспівай пісню під фонограму й запиши своє виконання на диктофон.

1. У вишиванці в свята й будні
моя Україна хай цвіте.
Тут мудрі і веселі люди —
таких немає більш ніде.
Гуцули, бойки, подоляни
і відчайдушні козаки,
поважні, грічні галичани —
мої ви любі земляки.

2. Волинь, Покуття, Чорне море —
усі під небом ми одним —
Дунай, Дніпро, бескиди, гори,
бо Україна — це наш дім.
Дзвенять піснями буковинці —
до Запоріжжя йде луна.
Одна родина — українці,
це наша рідна сторона.

Приспів (двічі):

Українці, ми — єдина сім'я!
Співуча мова, пшенична земля,
чиста й ніжна, наче пташка на калині.
Вдячна, що я народилась в Україні!

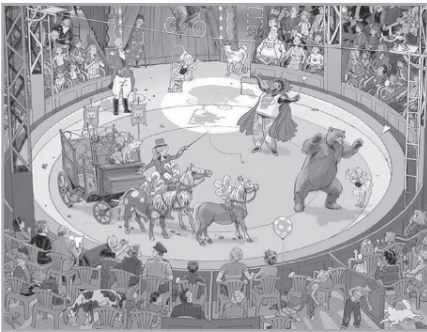
Приспів (двічі).

Які мистецтва поєднуються в театрі? Розкажи, в чому полягає особливість балету. Назви основні номери балетної вистави. Які особливості характеру та виконання адажіо? Опиши образи Мавки та Лукаша в спільному танці. Які твої досягнення на уроці? Досліди з друзями, які твори були написані на сюжет «Лісової пісні» Лесі Українки в різних видах мистецтва.

Урок 63 Циркові образи в мистецтві

У цирку під супровід відповідної музики відбуваються видовища, що демонструють силу та відвагу циркових артистів (силачів, акробатів, повітряних гімнастів, жонглерів, еквілібристів, ілюзійністів, фокусників, вершників, велофігуристів, борців, муштрувальників свійських і приборкувачів диких тварин тощо), а також інтермедії-буфонади клоунів, пантоміми й меломіми.

У цирковому мистецтві поєднуються **театр, музика, дресура, акробатика, кінна їзда, гімнастика, мистецтво ілюзії та фокусів.**

Між музикою та циркум існує багато спільного. Вся циркова вистава супроводжується грою естрадно-духового оркестру.

Ж. Оффенбах. Галоп із оперети «Паризький балет».

Познач (✓) слова, якими можна охарактеризувати музику, що супроводжує цирковий номер клоуна.

☐ ніжна	☐ лагідна	☐ сувора	☐ весела
☐ бадьора	☐ лірична	☐ грізна	☐ енергійна

Перегляд циркової репризи Київського цирку під супровід мелодії галопа.

Опиши, які емоції у тебе викликає образ клоуна. Як музика допомагає і доповнює його сатиричний образ?

Галоп — швидкий бальний танець. У цирку під його супровід виходять на арену тварини, виконують трюки акробати та ін.

Реприза — невеликий жартівливий цирковий номер.

Ознайомся з інструментами естрадно-циркового оркестру. Підкресли назви музичних інструментів, які ти вже знаєш.

М. Блантер. Фокстрот «Джон Грей» (обробка Г. Гараняна; у виконанні ансамблю «Мелодія»).

Добери та запиши слова, які підходять до мелодії твору.

Виконуємо пісню **«Українці, ми єдина сім'я»** (слова І. Зінковської, музика та аранжування В. Будейчука).

Гра-вікторина «Артисти цирку».

Об'єднайтесь у дві групи — артисти цирку та глядачі. Розподіліть ролі (циркових артистів), які будете виконувати під звуки веселого фокстроту. Спробуйте пантомімою по черзі показати задуманий образ таким чином, щоб інша група одразу розпізнала і назвала артиста.

Які мистецтва поєднуються в цирку? Розкажи про особливості жанрів циркової музики. Який оркестр супроводжує циркову виставу? Назви основні музичні інструменти оркестру. Як музика допомагає виступу акторів у цирку? Яка музика сподобалася тобі найбільше? Досліди з друзями, які музичні твори увійшли до Золотого фонду циркової музики в Україні.

Урок 65 Зустрічі мистецтв у кіно

У кіно є те, чого немає в жодному мистецтві — фотографічна зйомка, анімація, кінозображення та монтаж. У кожному кіно та мультфільмі обов'язково є МУЗИКА — її створює композитор, а працює над звуковим оформленням звукорежисер.

У кіномистецтві поєднуються **театр, література, образотворчі мистецтва** та **музика**.

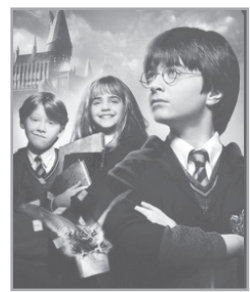
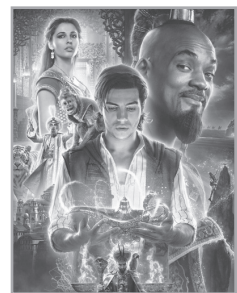

Музична вікторина «Саундтреки до дитячих кінофільмів».

Послухай мелодії відомих саундтреків до дитячих фільмів. Відгадай назви цих кінострічок та напиши їхні назви.

Розпізнай і назви героїв дитячих фільмів, зображених на афішах. А якщо виникнуть труднощі, тобі допоможе додаток — розпізнавач усього довкола, встановлений на твоєму девайсі.

Уривок із кінофільму «Дронині Мандрони» (реж. К. Балабай, 2020).

Опиши, які особливості музичного кіно ти помітив/помітила в кінострічці. Дай характеристику музичному супроводу фільму.

Уривок із фільму «Полі» (спільне виробництво Франції та Бельгії, 2020; гран-прі фестивалю «Чілдрен кінофест»).

Опиши свої враження від перегляду фільму.

Розучуємо пісню Н. Май **«Літо, давай!»**.

1. Здрастуй, літо-літечко!

Синя-синя річечка,
Сонця промені ясні!
Здрастуй, літо-літечко!
У віночку квіточки,
Щебет пташки голосний!

Приспів:

Літо, давай!
Ми так давно тебе чекали!
Літо, співай про небо голубе!
Літо, давай!
Твого тепла завжди замало!
Літо, співай!
Ми любимо тебе!

2. Здрастуй, літо-літечко!

В полі жито-житечко,
Синій волошковий цвіт!
Здрастуй, літо-літечко!
І любистка зіллячко,
Співи зоряних трембіт!

Приспів.

Які мистецтва поєднуються в кіномистецтві? Розкажи про особливості музичного супроводу до кінофільмів. Розміркуй, як музика допомагає створити художні образи в кіно. Яка музика до кінофільму тебе найбільше вразила?

Урок 67 Анімаційно-ігровий фільм

Бувають стрічки, в яких головними героями стають не тільки актори, а й мультиплікаційні анімовані герої. У таких дитячих фільмах гра акторів чергується з комп'ютерною анімацією. Ці стрічки називають анімаційно-ігровими кінофільмами.

На відміну від мультиплікації, у таких фільмах використовується технологія live action — кадри з натуральним рухом. Найбільш широкого розповсюдження при зйомці кінофільмів набули спецефекти, які використовували для прикрашання кінострічок.

Анімаційно-ігровий фільм (англ. *live-action/ani-mated film*) — фільм, що поєднує ігрове кіно з анімацією.

Спецефекти — спільна назва технологічних прийомів у кінематографі, що застосовуються для створення сцен, які не можуть бути відзняті звичайним способом.

Найулюбленішими анімаційно-ігровими фільмами для дітей стали стрічки Волта Беккера та Тіма Гілла «Елвін і бурундуки», фільми британського режисера Пола Кінга «Пригоди Паддінгтона», фільм Вілла Глака «Кролик Петрик» та інші.

Уривок з анімаційно-ігрового фільму «Фокстер і Макс» (реж. А. Матешко, 2019).

Охарактеризуй гру акторів. Як музика допомагає розкрити сюжет фільму?

Музична вікторина «Саундтреки до дитячих анімаційних фільмів».

Розпізнай за головними героями назви анімаційних фільмів, які були створені в Україні.

Чи знаєш ти, що відомі актори часто є прообразами мультиплікаційних героїв? Улюбленими фільмами всіх дітей стали широкоформатні анімаційні кінофільми.

Дізнайся з додаткових джерел, хто з акторів став прообразом відомих героїв анімаційно-ігрових фільмів.

Виконай пісню Н. Май **«Літо, давай!»** під фонограму. Створи імпровізацію: спочатку — пластичну у вигляді танцю, а потім — театральну (показ мімікою і пантомімою змісту пісні).

Які особливості дитячого анімаційно-ігрового фільму? Назви відомі тобі стрічки. Які технології використовують творці фільмів для об'єднання анімації та гри акторів?

Урок 69 Зустрічі мистецтв

Пригадаймо нашу подорож у професійних мистецьких колах. Розгорніть книгу музичних вражень та запишіть, що вам найбільше запам'яталось.

Перша зупинка — «Музична вікторина»

Послухай фрагменти музичних творів, які ви вчили на уроках. Упізнай за вступом музичний твір та згадай його назву. Які твори є інструментальними, а які — вокальними? Які твори стали твоїми улюбленими?

Друга зупинка — «Знавці музики»

1. Які ти знаєш види хорових та оркестрових колективів?

2. Напиши назви музичних інструментів, що входять до складу симфонічного оркестру.

3. Вкажи твори професійної музики, які стали твоїми улюбленими, за такими категоріями:

♦ камерно-інструментальні твори

♦ симфонічні твори

♦ камерно-вокальні твори

♦ хорові твори

4. Напиши, які музичні інструменти входять до складу:

- ♦ симфонічного оркестру

- ♦ фортепіанного квартету

- ♦ камерного оркестру

- ♦ естрадно-циркового оркестру

5. Дай відповіді на запитання.

- ♦ Які види мистецтва поєднуються в театрі?

- ♦ Які є театральні жанри?

- ♦ У чому полягає особливість циркового мистецтва? Які види мистецтва об'єднує цирк?

- ♦ Які види дитячих фільмів ти знаєш?

- ♦ Чим відрізняється академічний спів від сучасного естрадного співу?

6. Поясни значення слів:

саксофон _____

віолончель _____

спецефекти _____

саундтрек _____

балет _____

галоп _____

імпровізація _____

дискант _____

тенор _____

балет _____

Третя зупинка — «Співоча студія»

Вирушаймо у студію звукозапису, щоб прослухати разом ваші записи виконаних пісень.

Пригадай та розкажи про свої враження від виконання і запису пісень. Який із виступів був найцікавішим? Оціни власні роботи та однокласників за допомогою смайликів.

Четверта зупинка — «Концертна»

Влаштуй із друзями концерт, на якому виконайте пісні, що стали вашими улюбленими. Заспівайте їх хором, у вокальних ансамблях та сольо. Оберіть ведучого/ведучу вашого концерту для оголошення виступів.

Виконайте разом пісню Н. Май «Літо, давай!». Розкажіть про свої мрії та бажання на літо на основі пантоміми.

ЗМІСТ

Тема II. У колі народних та професійних митців і мисткинь

Урок 33. Народні мотиви й обереги.....	4
Урок 35. Народні обряди та символи	6
Урок 37. Дитячий фольклор та іграшки	9
Урок 39. Народні майстри та майстрині	11
Урок 41. Народні герої в мистецтві	14
Урок 43. Танець у мистецтві.....	16
Урок 45. Зв'язок народного та професійного мистецтва	18
Урок 47. Народні мотиви в музиці та скульптурі	20
Урок 49. Весну зустрічаємо.....	22
Урок 51. Народні весняні мотиви	24
Урок 53. Професійне мистецтво	26
Урок 55. Зв'язок музики та графіки з літературою.....	29
Урок 57. Мелодійні лінії в музиці та графіці	32
Урок 59. Театральні зустрічі	34
Урок 61. Зустрічі мистецтв у театрі	37
Урок 63. Циркові образи в мистецтві	39
Урок 65. Зустрічі мистецтв у кіно	41
Урок 67. Анімаційно-ігровий фільм	43
Урок 69. Зустрічі мистецтв	45